

Анкета о кредитној активности банака у БиХ
(Извјештај за трећи квартал 2021. године)

Одјељење за статистику и публикације

Служба за статистику монетарног и финансијског сектора

Централна банка Босне и Херцеговине

Садржај

Увод	3
1 Опште напомене	3
2 Кредити предузећима	4
2.1 Понуда	4
2.1.1 Кредитни стандарди за кредите предузећима	4
2.1.2 Услови одобравања кредита предузећима	5
2.1.3 Удио одбијених захтјева за одобрење кредита предузећима.....	6
2.2 Потражња предузећа за кредитима и / или кредитним линијама	6
3 Кредити становништву	8
3.1 Понуда	8
3.1.1 Кредитни стандарди за кредите становништву	8
3.1.2 Услови одобравања кредита становништву	9
3.1.3 Удио одбијених захтјева за одобрење кредита становништву.....	10
3.2. Потражња становништва за кредитима	10
ДОДАТАК	12

Увод

Резултати Анкете о кредитној активности банака односе се на промјене у трећем кварталу 2021. године и на очекивања за четврти квартал 2021. године. Истраживање је проведено између 15. и 20. септембра 2021. године. Репрезентативни узорак банака чини 8 највећих банака у Босни и Херцеговини. У овом кругу анкетирано је укупно 8 банака, а стопа одговора била је 100%.

1 Опште напомене

Упитник за анкету садржи 16 стандардних питања о оствареним и очекиваним промјенама на страни понуде и потражње за кредитима: 4 питања се односе на будуће и 12 питања на остварене промјене. Питањима су обухваћене три категорије кредита: кредити или кредитне линије предузећима; стамбени кредити становништву; и потрошачки и ненамјенски кредити. За све три категорије постављају се питања о кредитним стандардима који се примјењују на одобравање кредита, затим о промјени услова одобравања кредита, потражњи за кредитима, факторима који утичу на понуду и потражњу за кредитима као и проценат одбијених кредитних захтјева. Анкетна питања углавном се формулишу у смислу промјена у посљедња три мјесеца и очекиваних промјена у сљедећа три мјесеца. Од учесника у анкети се тражи да на квалитативан начин назначе јачину поштравања или ублажавања (за стандарде и услове) или јачину смањења или повећања (за потражњу), на начин да за извјештавање о промјенама користе сљедећу скалу од пет тачака: (1) знатно поштравање / смањење, (2) умјерено поштравање / смањење, (3) у основи нема промјена, (4) умјерено ублажавање / повећање или (5) знатно ублажавање / повећање.

Појединачни одговори банака које учествују у анкети су обједињени и обрађени да би могли да дају слику за целокупни банкарски сектор.

Резултати анкете су приказани у виду нето процента. Нето проценат за одговоре на питања о кредитним стандардима дефинисан је као разлика између збира учешћа банака које су одговориле да су кредитни стандарди “знатно ублажени” и “умјерено ублажени” и збира учешћа банака које су одговориле да су “знатно поштрени” и “умјерено поштрени”.

Негативна вриједност нето проценат указује на то да је већи дио банака поштрио кредитне стандарде („нето поштравање“), док позитивна вриједност нето процента указује на то да је већи дио банака ублажио кредитне стандарде („нето ублажавање“).

Исто тако, израз „нето потражња“ односи се на разлику између процента банака које су одговориле да је дошло до пораста потражње и процента банака које су одговориле да је дошло до пада потражње за кредитима. Нето потражња ће стога бити позитивна ако је већи

дио банака извијестио о порасту потражње за кредитима, док негативна нето потражња указује на то да је већи дио банака пријавио пад потражње за кредитима.

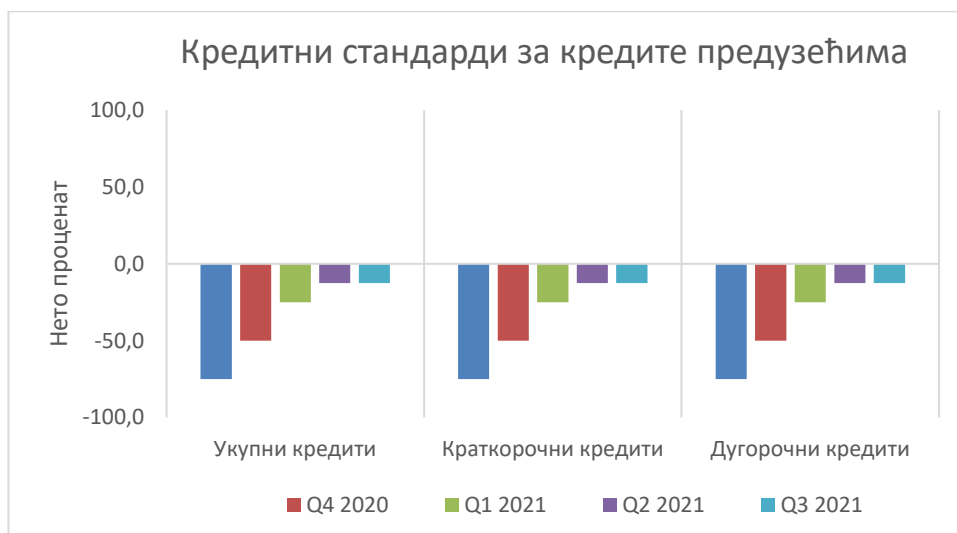
Поред показатеља „нето процента“, ЦББиХ такође објављује „дифузни индекс“ као алтернативну мјеру одговора банака на питања која се односе на промјене у кредитним стандардима и нето потражњи. Дифузни индекс конструисан је на сљедећи начин: ако испитаник одговори „знатно“, одговорима се додјељује нумеричка вриједност 1 која је двоструко већа од вриједности која се додјељује одговорима „донекле“ (оцјена 0,5). Тумачење дифузног индекса слиједи исту логику као и тумачење нето процента.

2 Кредити предузећима

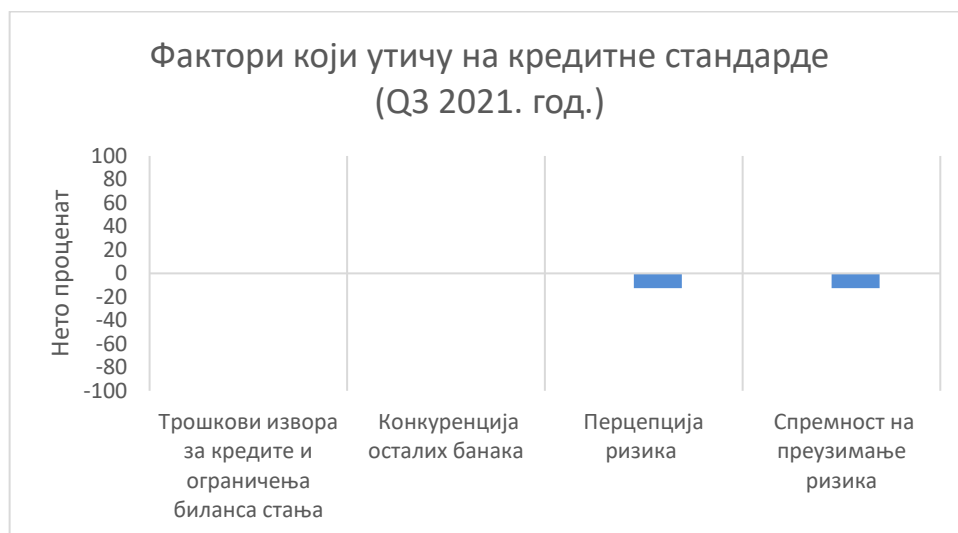
2.1 Понуда

2.1.1 Кредитни стандарди за кредите предузећима

Нето проценат за кредитне стандарде за кредите предузећима у трећем кварталу износио је -13%, што значи да дошло до незнатног поштравања стандарда. Ово незнатно поштравање нето кредитних стандарда забиљежено је само код једне банке и односи се на краткорочне и за дугорочне кредите (види Додатак, питање 1).

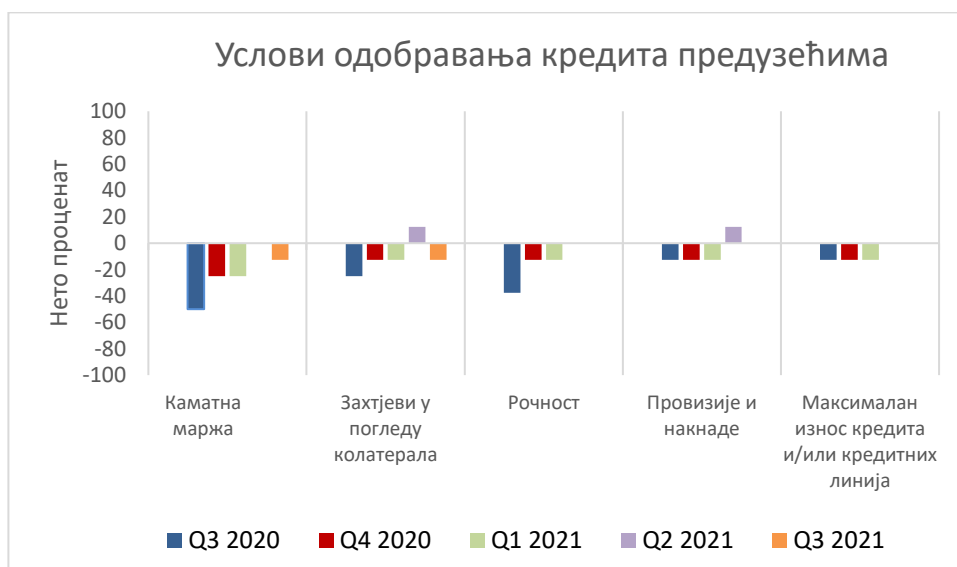

Фактори који су утицали на поштравање стандарда јесу перцепција ризика и спремност на преузимање ризика (нето проценат -13%). Други фактори, трошкови извора за кредите и ограничења биланса стања и конкуренција других банака, нису имали утицаја на кредитне стандарде банака који се примјењују у процесу одобравања кредита и / или кредитних линија предузећима (види Додатак, питање 2).

2.1.2 Услови одобравања кредита предузећима

У трећем кварталу 2021. године дошло је до незнатног поштравања услова одобравања кредита предузећима (тј. уговорне одредбе из кредитних уговора), а односе се на каматну маржу и захтјеве у погледу колатерала, док су други услови остали непромијењени у односу на претходни квартал (види Додатак, питање 3). Нето проценат промјене за трећи квартал који се односи на марже и захтјеве у погледу колатерала износио је -13%.

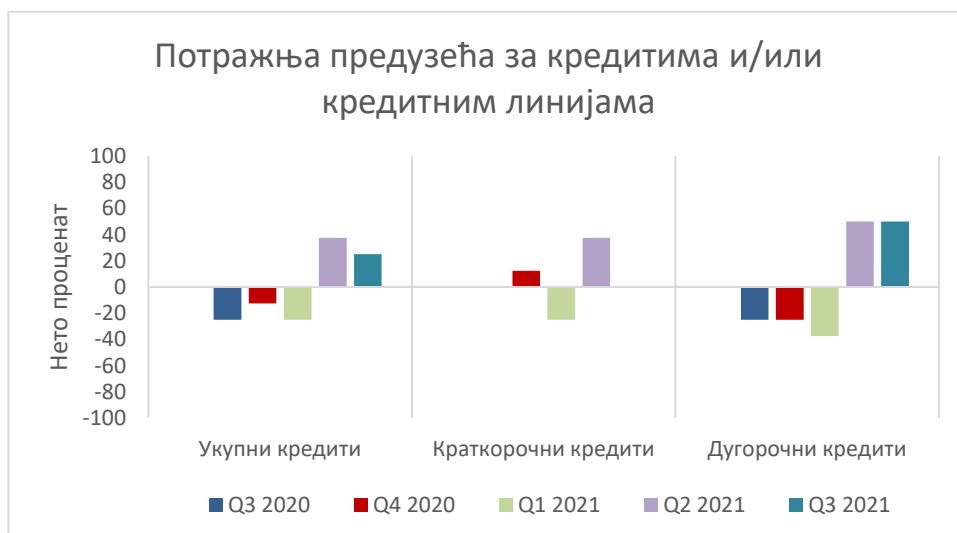
2.1.3 Удио одбијених захтјева за одобрење кредита предузећима

Уочено је да у трећем кварталу 2021. године није дошло до промјена у удјелу одбијених кредитних захтјева (види Додатак, питање 4), па већ два квартала удио одбијених захтјева је остао на истом нивоу, што сугерише да банке не поштравају селекцију предатих кредитних захтјева.

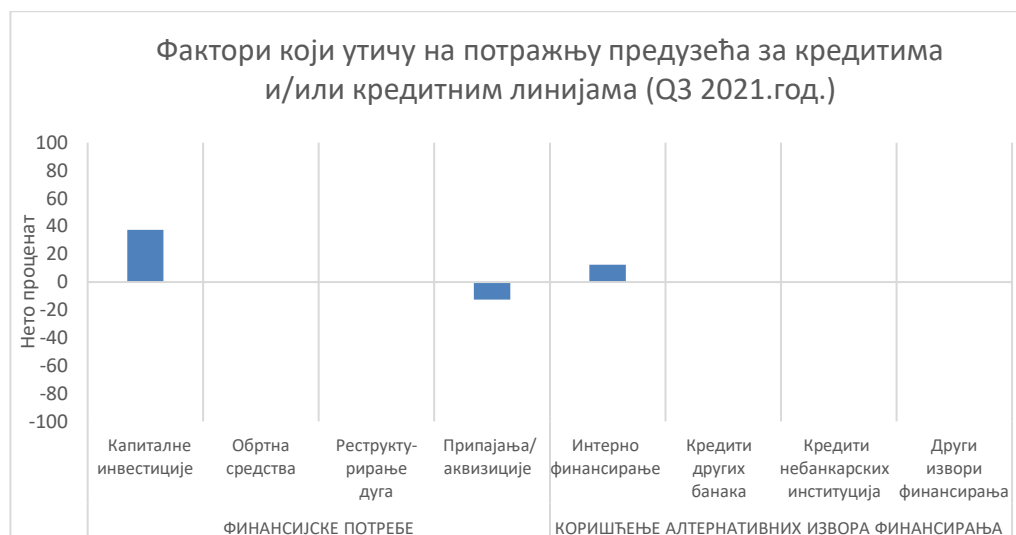
2.2 Потражња предузећа за кредитима и / или кредитним линијама

Укупна потражња предузећа за кредитима и / или кредитним линијама повећала се у трећем кварталу 2021. године (нето проценат 25%), што је већ други узастопни квартал у којем се биљежи повећање потражње. Главнина потражње се односи на пораст потражње за дугорочним кредитима (види Додатак питање 5).

Банке су извијестиле да су финансијске потребе за капиталним инвестицијама код њихових клијената придонијеле већој потражњи предузећа за кредитима у трећем кварталу 2021. године. Супротно томе, потребе за финансирање припајања/аквизиције су утицале на смањење потражње предузећа.

Што се тиче употребе алтернативних извора финансирања, банке су извијестиле да је интерно финансирање у благој мјери утицало на пораст, док други фактори нису имали утицаја на потражњу предузећа за кредитима (види Додатак, питање 6).

Очекивања за четврти квартал 2021. године

У погледу очекивања за четврти квартал, мали проценат банака из узорка очекује умјерено поштравање кредитних стандарда (Нето проценат од -13%) за одобравање кредита предузећима и/или кредитних линија, док су очекивања већине банака да неће доћи до промјене у кредитним стандардима (види Додатак, питање 7).

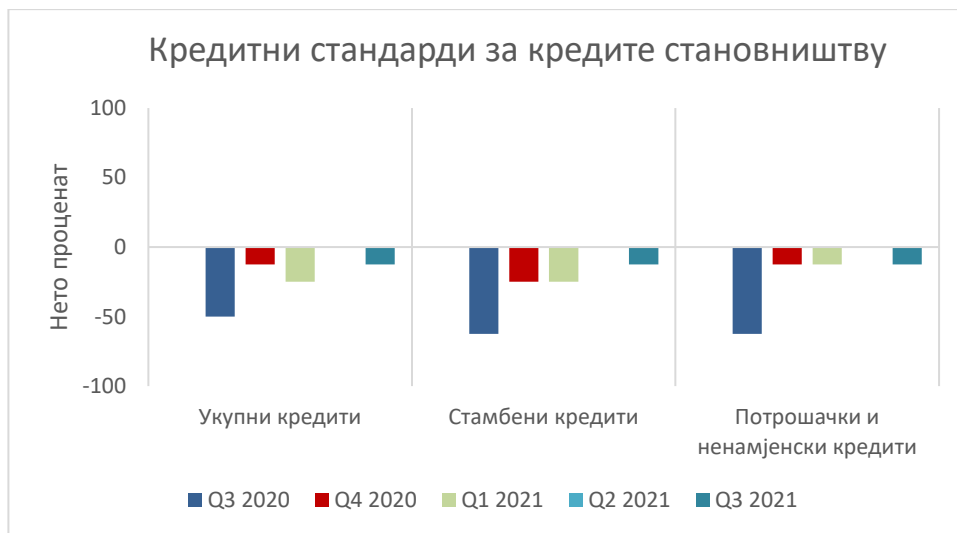
Банке очекују да ће се наставити тренд повећања потражње и за краткорочним, као и за дугорочним кредитима предузећима у четвртом кварталу 2021. године (види Додатак, питање 8), с тим да се очекује нешто већа потражња за краткорочним, него за дугорочним кредитима и/или кредитним линијама предузећа.

3 Кредити становништву

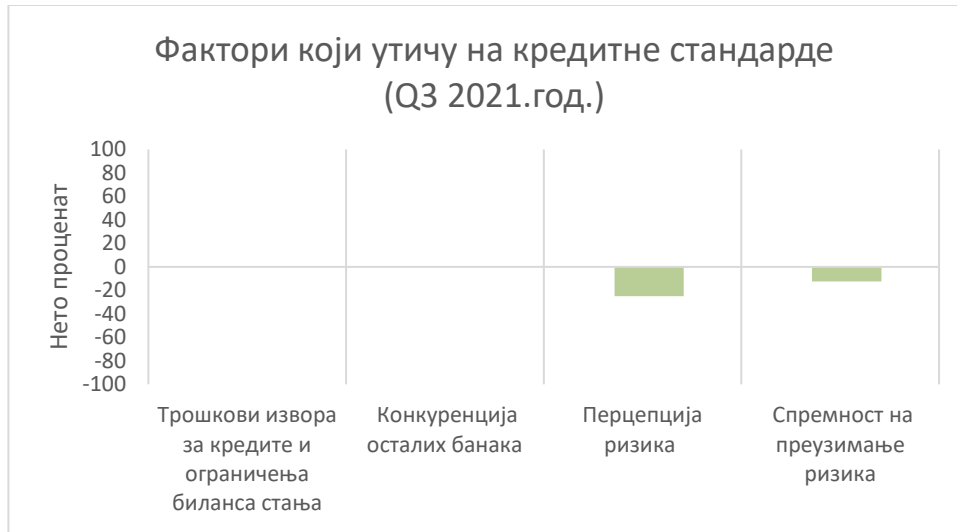
3.1 Понуда

3.1.1 Кредитни стандарди за кредите становништву

У погледу кредитних стандарда је дошло до незнатног поштравања стандарда (само једна банка из узорка је извијестила да је дошло до поштравања кредитних стандарда). Нето проценат у трећем кварталу 2021. године за кредитне стандарде (тј. интерне смјернице или критеријуми одобравања кредита) за кредите становништву је износио -13%. Посматрајући кредите према намјени, нето проценат за кредитне стандарде је био исти и за стамбене и за потрошачке / ненамјенске кредите (види Додатак, питање 9).

На промјену кредитних стандарда су утицали перцепција ризика и спремност на преузимање ризика (види Додатак, питање 10), док конкуренција осталих банака и трошкови извора за кредите и ограничење биланса стања нису имали утицаја.

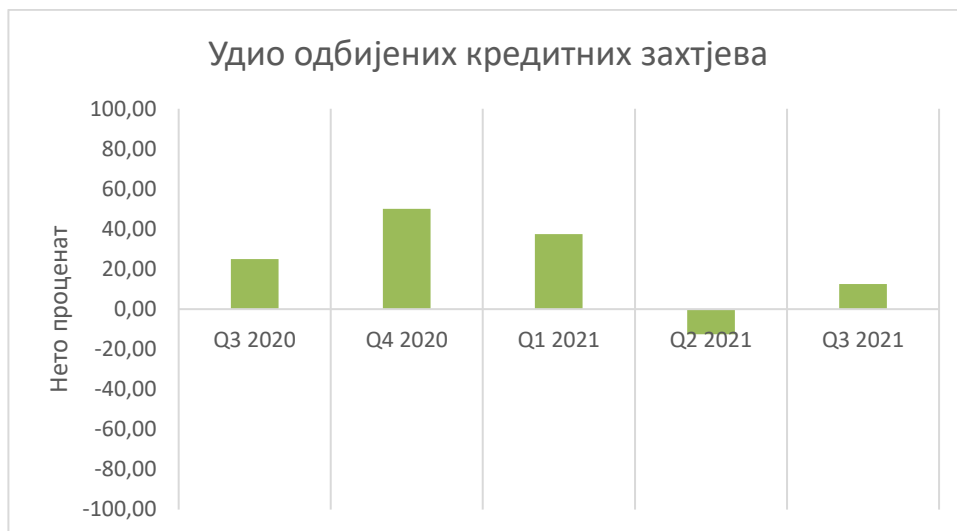
3.1.2 Услови одобравања кредита становништву

Услови банака (тј. уговорне одредбе из кредитних уговора) за одобравање кредита становништву су ублажени у трећем кварталу 2021. године. Ово ублажавање је последица смањења кредитне марже и ублажавања у погледу рочности, провизија и накнада, док су захтјеви колатерала и максимални износ кредита остали непромијењени (види Додатак, питање 11).

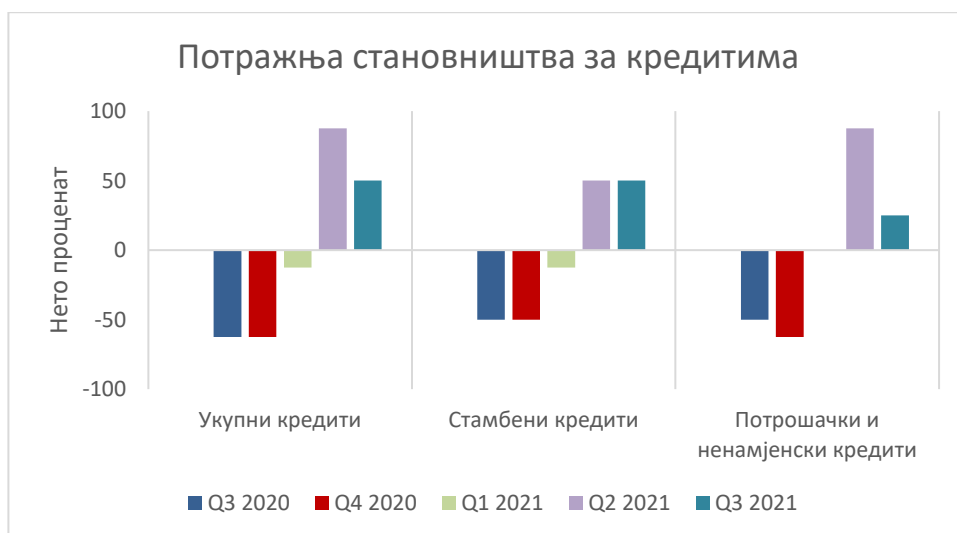
3.1.3 Удио одбијених захтјева за одобрење кредита становништву

У трећем кварталу 2021. године банке су указале на незнатно нето повећање удјела одбијених захтјева за кредите становништву (види Додатак, питање 12), за разлику од претходног квартала, у којем је забиљежено смањење удјела кредитних захтјева.

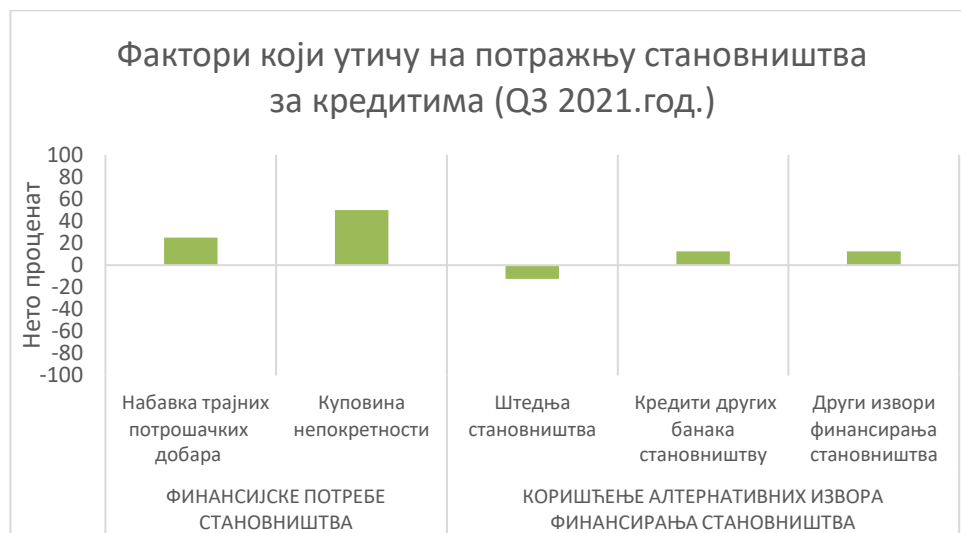

3.2. Потражња становништва за кредитима

Банке су извјестиле да је у трећем кварталу 2021. године дошло до повећања потражње становништва за кредитима. Пораст потражње за стамбеним кредитима је наглашенији у односу на пораст потражње за потрошачким и ненамјенским кредитима (види Додатак, питање 13). Ранија очекивања банака из претходног круга била су прилично оптимистична везано за пораст потражње за потрошачким и ненамјенским кредитима, а таква очекивања су се углавном и остварила.

Током трећег квартала 2021. године, скоро сви фактори који утичу на потражњу становништва (набавка трајних потрошачких добара, куповина непокретности, кредити других банака и други извори финансирања) имали су позитиван допринос потражњи за кредитима. Из перспективе алтернативног финансирања, штедња становништва се истиче као фактор који је негативно утицао на потражњу становништва за кредитима (види Додатак, питање 14).

Очекивања за четврти квартал 2021. године

На основу питања о очекивањима, банке предвиђају нето ублажавање кредитних стандарда за кредите становништву у четвртом кварталу 2021. године. Већи број банака очекује ублажавање стандарда за стамбене кредите него за потрошачке и ненамјенске кредите (види Додатак, питање 15).

Банке имају прилично оптимистичан поглед на потражњу становништва за кредитима у четвртом кварталу 2021. године, па се очекује повећање потражње за потрошачке и ненамјенске кредите као и потражње за стамбене кредите становништву (види Додатак, питање 16).

ДОДАТАК

Обједињени одговори банака за трећи квартал 2021. године везано за питања из анкетног упитника

I. Кредити и кредитне линије предузећима

1. Како су се промијенили кредитни стандарди које Ваша банка примјењује у одобравању кредита и/или кредитних линија предузећима у посљедња три мјесеца?

(у процентима)	Укупни кредити	Краткорочни кредити	Дугорочни кредити
Знатно поштравање	0	0	0
Умјерено поштравање	13	13	13
Без промјене	88	88	88
Умјерено ублажавање	0	0	0
Знатно ублажавање	0	0	0
Укупно	100	100	100
Нето проценат	-13	-13	-13
Дифузни индекс	-6	-6	-6

2. Како су наведени фактори утицали на кредитне стандарде које Ваша банка примјењује у одобравању кредита и/или кредитних линија предузећима у посљедња три мјесеца?

(у процентима)	Трошкови извора за кредите и ограничења биланса стања	Конкуренција осталих банака	Перцепција ризика	Спремност на преузимање ризика
Знатан утицај на поштравање	0	0	0	0
Умјерен утицај на поштравање	0	0	13	13
Без утицаја	100	100	88	88
Умјерен утицај на ублажавање	0	0	0	0
Знатан утицај на ублажавање	0	0	0	0
Укупно	100	100	100	100
Нето проценат	0	0	-13	-13
Дифузни индекс	0	0	-6	-6

3. Како су се промијенили услови Ваше банке за одобравање кредита и/или кредитних линија предузећима у посљедња три мјесеца?

(у процентима)	Каматна маржа (већа маржа = поштравање, мања маржа = ублажавање)	Захтјеви у погледу колатерала	Рочност	Провизије и накнаде	Максималан износ кредита и/или кредитних линија
Знатно поштравање	0	0	0	0	0
Умјерено поштравање	13	13	0	0	0
Без промјене	88	88	100	100	100
Умјерено ублажавање	0	0	0	0	0
Знатно ублажавање	0	0	0	0	0
Укупно	100	100	100	100	100
Нето проценат	-13	-13	0	0	0
Дифузни индекс	-6	-6	0	0	0

4. Да ли се у посљедња три мјесеца (независно од уобичајених сезонских флукуација) удио одбијених кредитних захтјева у Вашој банци смањено, остао непромијењен или повећао у односу на укупан износ кредитних захтјева предузећа?*

(у процентима)	Удио одбијених кредитних захтјева
Знатно смањење	0
Умјерено смањење	0
Без промјене	100
Умјерено повећање	0
Знатно повећање	0
Укупно	100
Нето проценат	0
Дифузни индекс	0

*Од другог квартала 2021. године дошло је до промјена у анализи удјела одбијених кредитних захтјева у односу на претходне кварталне. Умјесто броја одбијених кредитних захтјева даје се осврт на промјену износа одбијених кредитних захтјева у посматраном кварталу.

5. Како се промијенила тражња предузећа за кредитима и/или кредитним линијама у Вашој банци (независно од уобичајених сезонских флукуација) у посљедња три мјесеца?

(у процентима)	Укупни кредити	Краткорочни кредити	Дугорочни кредити
Знатно смањење	0	0	0
Умјерено смањење	0	13	0
Без промјене	75	75	50
Умјерено повећање	25	13	50
Знатно повећање	0	0	0
Укупно	100	100	100
Нето проценат	25	0	50
Дифузни индекс	13	0	25

6. Како су наведени фактори (независно од уобичајених сезонских флукуација) утицали на тражњу предузећа за кредитима и/или кредитним линијама у посљедња три мјесеца?

(у процентима)	ФИНАНСИЈСКЕ ПОТРЕБЕ				КОРИШТЕЊЕ АЛТЕРНАТИВНИХ ИЗВОРА ФИНАНСИРАЊА			
	Капиталне инвестиције	Обртна средства (нпр. залихе итд.)	Реструктурирање дуга	Припајања/аквизиције	Интерно финансирање предузећа	Кредити других банака/подузећа	Зјмови небанкарских институција/подузећа	Други извори финансирања/подузећа
Знатан утицај на смањење	0	0	0	13	0	0	0	0
Умјерен утицај на смањење	0	13	0	0	0	0	0	0
Без утицаја	63	75	100	88	88	100	100	100
Умјерен утицај на повећање	38	13	0	0	13	0	0	0
Знатан утицај на повећање	0	0	0	0	0	0	0	0
Укупно	100	100	100	100	100	100	100	100
Нето проценат	38	0	0	-13	13	0	0	0
Дифузни индекс	19	0	0	-13	6	0	0	0

7. Како очекујете да ће се кредитни стандарди које Ваша банка примјењује у одобравању кредита и/или кредитних линија предузећима промијенити у наредна три мјесеца?

(у процентима)	Укупни кредити	Краткорочни кредити	Дугорочни кредити
Знатно поштравање	0	0	0
Умјерено поштравање	13	13	25
Без промјене	88	88	75
Умјерено ублажавање	0	0	0
Знатно ублажавање	0	0	0
Укупно	100	100	100
Нето проценат	-13	-13	-25
Дифузни индекс	-6	-6	-13

8. Како очекујете да ће се промијенити тражња предузећа за кредитима и/или кредитним линијама у Вашој банци (независно од уобичајених сезонских флукуација) у наредна три мјесеца?

(у процентима)	Укупни кредити	Краткорочни кредити	Дугорочни кредити
Знатно смањење	0	0	0
Умјерено смањење	13	13	25
Без промјене	50	38	38
Умјерено повећање	38	50	38
Знатно повећање	0	0	0
Укупно	100	100	100
Нето проценат	25	38	13
Дифузни индекс	13	19	6

II. Кредити становништву

9. Како су се промијенили кредитни стандарди које Ваша банка примјењује у одобравању кредита становништву у посљедња три мјесеца?

(у процентима)	Укупни кредити	Стамбени кредити	Потрошачки и ненамјенски кредити
Знатно поштравање	0	0	0
Умјерено поштравање	13	13	13
Без промјене	88	88	88
Умјерено ублажавање	0	0	0
Знатно ублажавање	0	0	0
Укупно	100	100	100
Нето проценат	-13	-13	-13
Дифузни индекс	-6	-6	-6

10. Како су наведени фактори утицали на кредитне стандарде које Ваша банка примјењује у одобравању кредита становништву у посљедња три мјесеца?

(у процентима)	Трошкови извора за кредите и ограничења биланса стања	Конкуренција осталих банака	Перцепција ризика	Спремност на преузимање ризика
Знатан утицај на поштравање	0	0	0	0
Умјерен утицај на поштравање	0	0	25	13
Без утицаја	100	100	75	88
Умјерен утицај на ублажавање	0	0	0	0
Знатан утицај на ублажавање	0	0	0	0
Укупно	100	100	100	100
Нето проценат	0	0	-25	-13
Дифузни индекс	0	0	-13	-6

11. Како су се промијенили услови Ваше банке за одобравање кредита становништву у посљедња три мјесеца?

(у процентима)	Каматна маржа (већа маржа = поштравање, мања маржа = ублажавање)	Захтјеви у погледу колатерала	Рочност	Провизије и накнаде	Максималан износ кредита и/или кредитних линија
Знатно поштравање	0	0	0	0	0
Умјерено поштравање	0	13	0	0	0
Без промјене	63	75	88	75	100
Умјерено ублажавање	38	13	13	25	0
Знатно ублажавање	0	0	0	0	0
Укупно	100	100	100	100	100
Нето проценат	38	0	13	25	0
Дифузни индекс	19	0	6	13	0

12. Да ли се у посљедња три мјесеца (независно од уобичајених сезонских флукуација) удио одбијених кредитних захтјева у Вашој банци смањено, остао непромијењен или повећао у односу на укупан број кредитних захтјева становништва? *

(у процентима)	Удио одбијених кредитних захтјева
Знатно смањење	0
Умјерено смањење	0
Без промјене	88
Умјерено повећање	13
Знатно повећање	0
Укупно	100
Нето проценат	13
Дифузни индекс	6

*Од другог квартала 2021. године дошло је до промјена у анализи удјела одбијених кредитних захтјева у односу на претходне кварталне. Умјесто броја одбијених кредитних захтјева даје се осврт на промјену износа одбијених кредитних захтјева у посматраном кварталу.

13. Како се промијенила тражња становништва за кредитима у Вашој банци (независно од уобичајених сезонских флукуација) у посљедња три мјесеца?

(у процентима)	Укупни кредити	Стамбени кредити	Потрошачки и ненамјенски кредити
Знатно смањење	0	0	0
Умјерено смањење	0	13	25
Без промјене	63	25	38
Умјерено повећање	38	50	38
Знатно повећање	0	13	0
Укупно	100	100	100
Нето проценат	38	50	13
Дифузни индекс	19	31	6

14. Како су наведени фактори (независно од уобичајених сезонских флукуација) утицали на тражњу становништва за кредитима у посљедња три мјесеца?

(у процентима)	ФИНАНСИЈСКЕ ПОТРЕБЕ СТАНОВНИШТВА		КОРИШЋЕЊЕ АЛТЕРНАТИВНИХ ИЗВОРА ФИНАНСИРАЊА СТАНОВНИШТВА		
	Набавка трајних потрошачких добара (аутомобила, намештаја и сл.)	Куповина непокретности	Штедња становништва	Кредити других банака становништву	Други извори финансирања становништва
Знатан утицај на смањење	0	0	0	0	0
Умјерен утицај на смањење	0	13	13	0	0
Без утицаја	75	25	88	88	88
Умјерен утицај на повећање	25	63	0	13	13
Знатан утицај на повећање	0	0	0	0	0
Укупно	100	100	100	100	100
Нето проценат	25	50	-13	13	13
Дифузни индекс	13	25	-6	6	6

15. Како очекујете да ће се кредитни стандарди које Ваша банка примјењује у одобравању кредита становништву промијенити у наредна три мјесеца?

(у процентима)	Укупни кредити	Стамбени кредити	Потрошачки и ненамјенски кредити
Знатно поштравање	0	0	0
Умјерено поштравање	13	13	13
Без промјене	63	38	50
Умјерено ублажавање	25	50	38
Знатно ублажавање	0	0	0
Укупно	100	100	100
Нето проценат	13	38	25
Дифузни индекс	6	19	13

16. Како очекујете да ће се промијенити тражња становништва за кредитима у Вашој банци (независно од уобичајених сезонских флукуација) у наредна три мјесеца?

(у проценти)	(у проценти)	Укупни кредити	Стамбени кредити
Знатно смањење	0	0	0
Умјерено смањење	0	0	0
Без промјене	63	50	50
Умјерено повећање	38	50	50
Знатно повећање	0	0	0
Укупно	100	100	100
Нето проценат	38	50	50
Дифузни индекс	19	25	25